

Sport bilan shug'ullanish kasb etikasi

U.K.Burliyev

O'zDJTSU

Sport xuquqi, ijtimoiy va tabiiy ilmiy fanlar
kafedrasi katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqola pedagogik va falsafiy ijtimoiy-gumanitar fanlar sohasida faoliyat yuritayotgan ilmiy izlanuvchilar va boshqa darajadagi insonlar uchun bo'lib bu jarayonda sportchi va murabbiylarning kasb etikasi avvalo o'ziaga hos yondashuvlarda shakllanish jarayonida unga zarur vositalar bilimlar ko'nikmalar va ozroq muallif tamonidan qiyosiy ilmiy tahlil berilgan.

Kalit so'zlar. Dunyoqarash, shaxs, ideallik, ruhiy olam kasbiy etika, sportchi ruhi, sportchi xarakteri, axloq, ideal voqealik, barkamollik, e'tiqod.

Annotation This article is intended for researchers and people of other levels working in the field of pedagogic and philosophical social and humanitarian sciences. In this process, the professional ethics of athletes and coaches are first of all in the process of formation in their own approaches. analysis is given.

Keywords. Worldview, personality, idealism, spiritual world, professional ethics, athlete's spirit, athlete's character, morals, ideal event, integrity, faith.

Аннотация. Данная статья предназначена для исследователей и людей другого уровня, работающих в области педагогических и философских социальных и гуманитарных наук. В этом процессе профессиональная этика спортсменов и тренеров находится, прежде всего, в процессе формирования собственных подходов. сдан анализ..

Ключевые слова Мировоззрение, личность, идеализм, духовный мир, профессиональная этика, спортивный дух, спортивный характер, мораль, идеальное событие, честность, вера.

Yaxshi axloq har qanday kasbning asosiy talabi va mezonidir. Etika insonning xatti-harakatini anglatadi va bu hatti harakatlarni ongli boshqarishdagi bo'g'lik sifatidagi onglilik darajasidagi muayyan bir hukmlardir. Sport bu-ijtimoiylashuvga shaxsga yangilikni asosli rivojlantirishga yordam beradi shakllantirish uchun ko'rsatiladi, yoki muayyan holatni, do'stlik va ularni mustahkamlashga, sog'lom turmush tarzini mustahkamlash va jamiyatni rag'batlantirishda vosita sifatida ishtirok etishdagi jarayonlarni tahlil qilishda asosiy bog'langanlik va ijtimoiy hamjihatliklikni ta'minlashda birlamchi asosiy vosita hisoblanadi. Sportchilar sport faoliyatida yoki mashg'ulotlar tizimida har doim guruhni qadrlashadi va birgalikdagi harakatlar muhimligini tan olishadi, umumiy maqsadlarga erishishda jamoaviy xatti harakatlar yoki individual tajribalardan foydalanadi lekin mashg'ulotlar jarayonida yana umumiy tendensiyalarni ko'rsatish buni amalga oshirishda jamoavaviy harakatlarni amalga oshiradi, emotsional tuyg'ularni mashg'ulotlarda namoyon qiladi, vaziyat keskin yoki qarama-qarshi bo'lganida sportchilar o'zlarining his-tuyg'ularini nazorat qiladilar va o'z xatolarini tan olishga qodir bo'ladi va bundan xulosalar qiladi buni xis qiladi. Sportchilar boshqalarni individual, tushunishchalarni tushunadi bu uchun ma'lum darajalardan qiyinchilik yo'l sifatida bosib o'taladi, bu ularning fazilatlarini va qiyinchiliklari. ma'lum tizim sifatida ko'rsatishga asos bo'ladi. Sportchilar o'yin qoidalarini va ular bilan bog'liq qarorlarni hurmat qilishadi va ularga rioya qilishadi shu qoidalarni hayot tarziga aylantiradi, unga qa'tiy amal qiladi va shu orqali o'zlarini shakllantiradi.

Sport interaktiv va shaxslararo xatti-harakatlarni yaxshilash uchun shaxsiy va ijtimoiy ko'nikmalarni targ'ib qilish va rivojlantirishda munosabatlar, tengdoshlar o'rtasidagi munosabatlar, mas'uliyat, do'stlik, o'zaro yordam, farovonlik va o'ziga ishonch kabi fazilatlarini shakllantiradi. Sportda o'z ishtirokchilariga ichki shaxsiyat va shaxsiy xususiyatlarini nazorat qilish imkoniyatini beradi. Odatda axloq deb ijtimoiy me'yorga rioya qilishni osonlashtirishi yoki muayyan tartibga solishga aytiladi. Ushbu tadqiqot hujjatlarni sport ishtirokining rivojlanishiga ijobiy ta'sirini yoritishga harakat qilish yoshlar o'rtasida kasbiy etikani ko'rsatishning muhim belgisidir.

Etika falsafada insonning to'g'ri va noto'g'ri xatti-harakatlari bilan bog'liq intizomdir. Etika inson hayotining talabidir. Bu harakat yo'nalishini halqilish uchun bizning vositamiz. holdau holda

bizning harakatlarimiz tasodifiy va maqsadsiz bo'lar edi. Maqsad sari harakat qilishning iloji bo'lmaydi, chunki cheksiz sonli maqsadlar o'rtasida tanlov qilishning imkoni bo'lmaydi. Hatto bilan axloqiy me'yor bo'lsa, biz muvaffaqiyatga erishish imkoniyati bilan maqsadlarimizga erisha olmasligimiz mumkin, agar oqilona axloqiy me'yorlari qabul qilingan bo'lsa, biz maqsadlarimizni to'g'ri tashkil eta olamiz va bizning eng muhim qadriyatlarimizni amalga oshirish uchun harakatlar tamoyilini belgilay olamiz. Bizning axloqimizdagi har qanday nuqson bizni kamaytiradi urinishlarimizda muvaffaqiyat qozonish qobiliyati bizni yuqoriga ko'taradi, lekin tizimlilik asosida bo'lishi muhimdir. Etikaning to'g'ri asosi standartni talab qiladi barcha maqsadlar va harakatlarni solishtirish mumkin bo'lgan qiymat. Bu standart bizning o'z hayotimiz va ularni yashashga yaroqli qiladigan baxt. Bu bizning asosiy qiymat standartimiz, maqsadimiz axloqiy inson har doim maqsadga muvofiq bo'lishi kerak. Bunga inson tabiatini tekshirish orqali erishiladi va uning o'ziga xos ehtiyojlarini tan olish. Bundan tashqari, axloq tizimi nafaqat favqulodda vaziyatlardan iborat bo'lishi kerak vaziyatlar, lekin biz doimiy ravishda kundalik tanlovlarni qilamiz. Boshqalar va ularning nafaqat jismoniy omon qolishimiz, balki farovonligimiz uchun ahamiyatini tan olishadi va baxt. U bizning hayotimiz o'z-o'zidan maqsad ekanligini va bu qurbonlik ekanligini tan olishi kerak nafaqat zarur, balki halokatli. Axloq deganda insonning xulq-atvori hukm chiqarish uchun asoslar tushuniladi, nima to'g'ri va nima noto'g'ri o'rtasida davriy bahs paydo bo'ladi. Bu bir nechta omillar bo'lishi mumkin odamni axloqsiz xatti-harakatlarni qabul qilishga undaydi, lekin to'g'ri u duch kelgan muammolarga qaramay axloqiy dilemmalar, vaziyatlarni baholaydi va axloqiy me'zonlar o'rtasida farq qiladi kasbiy xulq-atvor qoidalari va qonunlariga rioya qilish uchun yaxshi va yomon tushunchalarni ajratadi.

Professional etika bu umumiy yuksak xulqlar va odoblar yig'indisi hisoblanib bu tizim sifatida aynan kasbiy faoliyat turidan kelib chiqadi. Aynan bir etika umumiy kasbiy faoliyat bilan yoki shug'ullanadigan faoliy turlari bilan ham bir hil bo'lishi mumkin.

Kasbiy etika - bu o'z ichiga olgan atama xulq-atvorning tashkiliy va shaxsiy standartlari va professional shaxs ega bo'lishi kutilmoqda. Professional axloq uchun qo'llanilishi mumkin bo'lgan tamoyillar to'plamini bildiradigan kasb. Bu axloqiy tamoyillarga to'g'ridan-to'g'ri yoki shaxslarning ishi va xatti-harakatlariga bilvosita taalluqli mutaxassislar sifatida ishlash. Har bir kasbning o'ziga xos struktura va qiyinchiliklari bor uning shartlarini, me'yorlarini tartibga solish uchun kasbiy etika va sportda ko'rsatiladigan xizmat sifatida ko'rish uni kasbiy ta'mondan uni rivojlantirish muhimdir. Professional component axloq - bu halollik, mas'uliyat hissi, intizom, tuyg'u jamoada ishlash, muloqot, hamkorlik, hurmat, ijtimoiylashuv va muloqot, Tashkiliy qobiliyatlar, Etakchilik sifati va boshqalar.

Sport musobaqali jismoniy faoliyatning barcha turlarini o'z ichiga oladi, tasodifiy yoki uyushgan ishtirok etish orqali foydalanishni maqsad qilgan, saqlab yoki jismoniy qobiliyat va ko'nikmalarini oshirish esa ishtirokchilarga zavq bag'ishlash va ba'zi hollarda, tomoshabinlar uchun o'yin-kulgi. Sport - bu jismoniy faoliyatning barcha turlari jismoniy tayyorgarlikka, aqliy farovonlikka intilishga hissa qo'shadigan faoliyat va ijtimoiy o'zaro ta'sirni aniqlash mexanizmidir. Bularga quyidagilar kiradi: o'ynash; dam olish; uyushgan, tasodifiy yoki raqobatbardosh sport; va mahalliy sport turlari yoki o'yinlar. Ko'pchilik turli shakllarda sport bilan shug'ullangan uchun misol: futbolchilar xarakter turida, murabbiylar saboqlarni tog'ri o'rgatishda, rasmiylar musobaqalarni tashkil etishda, tashkilotchilar, sport psixologlari, sport fizioterapevti va boshqalarni ko'rsatish mumkin. Kasbiy etika va sport o'rtasidagi munosabatda ishtirok etishda bilvosita sub'ekt sifatida tanlanadi va ma'lum me'yorlarga amal qiladi bu axloqiy tamoyillardir masalan halollik vijdonlilik burch.

Sport kasbiy axloqiy qadriyatlarni oshirishi mumkin bo'lgan holatlar bir biriga o'zaro samimiy hurmat. Etik tushuncha sifatida pastdan yuqoriga qadar har qanday professional munosabatlar buyruq zanjirining pastki qismiga qadar hurmatga asoslangan holda yetib borishi yoki har bir sportchi va murabbiy buni qattiq his qilishi kerak deb o'ylaymiz. Hurmat o'zingizning boshliqlaringiz kabi sizning qo'l ostidagilaringizga keskin yoki pozitiv munosabatlarda bo'lishi, bu sportda ham mumkin bo'lgan ijobiy o'zini-o'zi imidjini va hurmatni rivojlantirishga yordam berish

vositalari va sabablarini fazilatlarini o'rganish, boshqalar uchun buni ibrat sifatida ko'rsata olish muhim omil uni anglash metodi sifatida uni o'rganmimiz. Ularga iliqlik va hurmat bilan munosabatda bo'lish sinfdoshlar, ham jamoadoshlar rovida, ham raqiblar bn munosabatlarni iliq dustona ko'rsata bilish holati muhimdir.

Mas'uliyat hissi: inson o'zini shaxsan his qilganda ishi uchun mas'uliyat, bor kuchini va qobiliyatini rivojlantirish bu orqali turli loyihalarni eng yaxshi tarzda yakunlaydi uning qobiliyatlarini yuzaga chiqaradi. Sportda biz murabbiyini ko'ramiz va u jamoga kimni olishi kerak, jamoa va jamoa sardori ham mas'uliyatni o'z zimmasiga olishda nimalarga e'tibor qaratish kerak bu jamoa oldida ma'suliyat, jamoadoshlariga rahbarlik qilish uchun javobgarlik. Ijtimoiylashtirish va muloqot turi sportda ham sotsiali konnectni rivojlantiradi, kuchaytirish. Bu ijtimoiylashuvni rag'batlantirishi mumkin yangi do'stliklarni rivojlantirish va ularni mustahkamlash, sog'lom turmush tarzini mustahkamlash va jamiyatni rag'batlantirishda ishtirok etish va ijtimoiy hamjihatliklarni ta'minlash kerak lozim deb o'ylaymiz. Tashkiliy qobiliyatlar, ish beruvchilarning samarali vaqtini hisobga olishadi boshqaruv va tashkilotchilik qobiliyatlari yaxshi ish odatlari sifatida hamkorlik yaxshi ishni rivojlantirishni o'z ichiga oladi munosabatlar, buyruq zanjiriga rioya qilish, yaxshi nizolarni boshqarish va muammolarni yaxshi hal qilish. Kooperativ ish sport boshqaruvida juda foydali bo'lishi mumkin bo'lgan sub'ekt, yaxshi ish axloqiga ega bo'lgan shaxslar buni yaxshi bilishadi va uddalashishadi. Ular hamkorlikning foydaliligini tushunadilar, masalan, jamoaviy ish – ular ko'pincha katta kuch sarflaydilar boshqalar bilan yaxshi ishlash. yetakchilik sifati oshirishda sport ishtiroki ham yaxshilanadi shaxsning etakchilik sifatini ko'rsatadi, bu ham muhim ahamiyatga ega professional sohadir. Har bir kasb va sportda biz kerak bo'lgan boshqaruv boshqalarga yo'l-yo'riq ko'rsatadigan va boshqaradigan jamoa rahbari kerak maqsad yoki maqsadga erishish. Buning uchun eng ko'p mas'uliyatni o'z zimmasiga olishi kerak bo'lgan murabbiylarning axloqiy qadriyatlarni uzatish va mustahkamlashdir - Chunki ular ta'lim sohasida egallagan etakchilik pozitsiyasi sport faoliyati bilan rag'batlantirilgan jarayon bo'ladi. Xuddi murabbiy kabi kabi sportchilarga ham ma'lum qadriyatlarni ifodalashda turli vositalar emas insoniy munosabatlar e'tibor berishlikni ko'rsatadi. Tushunish, intizom, bag'rikenglik, mas'uliyat, burch, halollik, adolat, qo'llab-quvvatlash, hurmat, tenglik, majburiyat va o'z-o'zini nazorat qilish. Sportchilar o'z his-tuyg'ularini nazorat qilishadi vaziyat keskin yoki qarama-qarshi yo'nalishlarini hal qiladi o'z xatolarini tan olishda ma'suliyat hissini oshiradi. Sportchilar boshqalarni shunday qabul qiladilar shaxslar, ularning fazilatlarini va qiyinchiliklarini tushunish. Sportchilar o'yin qoidalarini hurmat qilishadi va ularga rioya qilishadi u bilan bog'liq qarorlar.

Xulosa, vanihoyat xulosa shuki, sport bilan shug'ullanish o'rganishdir hamma uchun tajriba va axloqiylikni oshirishga yordam beradi har qanday kasbda muvaffaqiyat kaliti bo'lgan qadriyatlar. Sportda ishtirok etish insonga hayot saboqlarini o'rganish imkonini beradi hech narsani yo'qotmasdan ma'lum yutuqlarini ko'rsatdi.

Korrelyatsiya yani professional sport turning barcha turlari mavjud bo'lgan holda, u statistik atama bo'lsa-da, lekin u to'g'ri bo'lishi mumkin. Bu yerda sportchining faoliyati sifatida umumiy nazariyalar va amaliyotlardan sportning sotsiologik tahlillaridan foydalaniladi buni asoslaydi, chunki professional etikaning barcha tarkibiy qismlari mavjudligi sport faoliyatidagi amaliy jarayonlarni ko'rsatadi va uni tizimlashtirsa juda yaxshi qo'llaniladi natijalarni aniqlab oladi, bu oxir-oqibatda sportchiga axloqiy tamoyillarini shakllantirishda yordam beradi, shaxs o'zi tanlagan kasbiy soxada ustun bo'lishi va unga etik omillarni namoyon qilish juda muhimligini ko'rsatadi. Xar qanday kasbda uzoq vaqtda samaradorlikni saqlab turish mumkin emas, lekin bu juda o'ziga xos shaxsiy va professional axloq qoidalariga amal qilmasdan qiyinchiliksiz harakat qilish, lekin real holatda bu absurd holatdir lekin uni shakllantirish ma'lum bir qat'iy normalar orqali namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Falsafa ensiklopedik qomusiy lug'at., Toshkent 2010
2. wikipediya internet tarmog'i

-
3. Jismoniy tarbiya va sport pedagogikasi.(Oquv qo'llanma)Toshkent –2019.,SH.SH
Usmonova, D.M.Yakubova